

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 19ης Ιουλίου 2012*

«Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 — Διεθνής δικαιοδοσία σε ατομικές συμβάσεις εργασίας — Σύμβαση συναπτόμενη με πρεσβεία τρίτου κράτους — Ετεροδικία του κράτους εργοδότη — Έννοια των όρων “υποκατάστημα, πρακτορείο ή οποιαδήποτε άλλη εγκατάσταση” του άρθρου 18, παράγραφος 2 — Συμφωνία της σύμβασης που απονέμει διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια του τρίτου κράτους με το άρθρο 21»

Στην υπόθεση C-154/11,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg (Γερμανία) με απόφαση της 23ης Μαρτίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Μαρτίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Ahmed Mahamdia

κατά

Λαϊκής Δημοκρατίας της Αλγερίας,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, Α. Tizzano, Κ. Lenaerts, J.-C. Bonichot, προέδρους τμήματος, Α. Rosas, R. Silva de Lapuerta, Ε. Levits, Α. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, Α. Arabadjiev, C. Toader (εισηγήτρια), και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: A. Calot Escobar

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Λαϊκή Δημοκρατία της Αλγερίας, εκπροσωπούμενη από την Β. Blankenhorn, Rechtsanwalt,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον S. Centeno Huerta,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin και την Α.-M. Rouchaud-Joët,
- η Ελβετική Συνομοσπονδία, εκπροσωπούμενη από τον D. Klingele,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Μαΐου 2012,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση έκδοσης προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 18, παράγραφος 2, και 21 του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του A. Mahamdia, υπαλλήλου της πρεσβείας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Αλγερίας στο Βερολίνο (Γερμανία), και του εργοδότη του.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

Η Σύμβαση της Βιέννης

- 3 Το άρθρο 3 της Σύμβασης της Βιέννης για τις διπλωματικές σχέσεις, η οποία συνάφθηκε στη Βιέννη στις 18 Απριλίου 1961, έχει ως εξής:

«Καθήκοντα της διπλωματικής αποστολής είναι ιδίως:

- α) να αντιπροσωπεύει το διαπιστευόν κράτος παρά τω κράτει παρ' ώ η διαπίστευσις·
- β) να προστατεύει εντός του παρ' ώ η διαπίστευσις κράτος τα συμφέροντα του διαπιστευόντος κράτους και των υπηκόων του·
- γ) να διαπραγματεύεται μετά της κυβερνήσεως του παρ' ώ η διαπίστευσις κράτους·
- δ) να πληροφορείται δι' όλων των θεμιτών μέσων περί των περιστάσεων και της εξελίξεως των γεγονότων εντός του παρ' ώ η διαπίστευσις κράτους και να αναφέρει σχετικώς προς την κυβέρνησιν του διαπιστευόντος κράτους·
- ε) να προωθεί τας φιλικάς σχέσεις και να αναπτύσσει τας οικονομικάς, πνευματικάς και επιστημονικάς σχέσεις μεταξύ του διαπιστευόντος και του παρ' ώ η διαπίστευσις κράτους.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 44/2001

- 4 Η δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 44/2001 έχει ως ακολούθως:

«Ορισμένες διαφορές μεταξύ των εθνικών κανόνων για τη δικαιοδοσία και την αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων δυσχεραίνουν την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Είναι ουσιώδης η θέσπιση διατάξεων σχετικά με την ενοποίηση των κανόνων σύγκρουσης δικαιοδοσίας στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις [...].»

- 5 Η όγδοη και η ένατη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού, οι οποίες αφορούν τις διατάξεις σχετικά με τους εναγομένους που έχουν την κατοικία τους σε τρίτο κράτος, έχουν ως ακολούθως:
- «(8) Οι δικαστικές διαφορές που υπάγονται στον κανονισμό πρέπει να παρουσιάζουν σύνδεσμο με το έδαφος των κρατών μελών που δεσμεύονται από τον ανά χειράς κανονισμό. Οι κοινοί κανόνες δικαιοδοσίας πρέπει, κατά κανόνα, να εφαρμόζονται όταν ο εναγόμενος έχει την κατοικία του σε ένα από τα κράτη μέλη.
- (9) Οι εναγόμενοι που δεν έχουν την κατοικία τους σε κράτος μέλος υπάγονται εν γένει στους εθνικούς κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που ισχύουν στο έδαφος του κράτους μέλους όπου βρίσκεται το δικαστήριο το οποίο επελήφθη της υποθέσεως, και οι εναγόμενοι που έχουν την κατοικία τους σε κράτος μέλος που δεν δεσμεύεται από τον ανά χειράς κανονισμό, πρέπει να συνεχίσουν να υπάγονται στη σύμβαση [της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τις διαδοχικές συμβάσεις για την προσχώρηση των νέων κρατών μελών στη Σύμβαση αυτή (στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών)].»
- 6 Η δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού, που αφορά, μεταξύ άλλων, τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας σε ατομικές συμβάσεις εργασίας, προβλέπει τα κατωτέρω:
- «Στις συμβάσεις ασφάλισης, καταναλωτών και εργασίας [...] είναι σκόπιμο να προστατεύεται ο αδύναμος διάδικος με ευνοϊκότερους για τα συμφέροντά του κανόνες δικαιοδοσίας [σε σχέση με τους κανόνες της γενικής δωσιδικίας].»
- 7 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 ορίζει ως ακολούθως το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού:
- «Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Δεν καλύπτει ιδίως φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις.»
- 8 Όσον αφορά τις αγωγές που ασκούνται κατά προσώπου που έχει την κατοικία του σε τρίτο κράτος, το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού προβλέπει τα εξής:
- «Αν ο εναγόμενος δεν έχει κατοικία στο έδαφος κράτους μέλους, η διεθνής δικαιοδοσία σε κάθε κράτος μέλος ρυθμίζεται από το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους, με την επιφύλαξη των άρθρων 22 και 23.»
- 9 Το άρθρο 5, σημείο 5, του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι ένα πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος «ως προς διαφορές σχετικές με την εκμετάλλευση υποκαταστήματος, πρακτορείου ή κάθε άλλης εγκατάστασης, ενώπιον του δικαστηρίου της τοποθεσίας τους».
- 10 Το τμήμα 5 του κεφαλαίου II του κανονισμού 44/2001, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 18 έως 21 του εν λόγω κανονισμού, θεσπίζει τους κανόνες που αφορούν τη διεθνή δικαιοδοσία σε ατομικές συμβάσεις εργασίας.
- 11 Το άρθρο 18 του κανονισμού 44/2001 έχει ως ακολούθως:
- «1. Ως προς διαφορές από ατομικές συμβάσεις εργασίας, η διεθνής δικαιοδοσία καθορίζεται από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 4 και του άρθρου 5, σημείο 5.

2. Όταν εργαζόμενος συνάπτει ατομική σύμβαση εργασίας με εργοδότη ο οποίος δεν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, αλλά διαθέτει υποκατάστημα, πρακτορείο ή οποιαδήποτε άλλη εγκατάσταση σε κράτος μέλος, τότε ο εργοδότης θεωρείται ότι για διαφορές σχετικές με τις εργασίες του υποκαταστήματος, πρακτορείου ή άλλης εγκατάστασης έχει την κατοικία του σ' αυτό το κράτος μέλος.»

12 Το άρθρο 19 του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

Εργοδότης που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί:

- 1) ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους όπου έχει την κατοικία του, ή
- 2) σε άλλο κράτος μέλος:
 - α) ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου όπου ο εργαζόμενος συνήθως εκτελεί την εργασία του ή των δικαστηρίων του τελευταίου τόπου όπου συνήθως εκτελούσε την εργασία του, ή
 - β) αν ο εργαζόμενος δεν εκτελεί ή δεν εκτελούσε συνήθως την εργασία του στην ίδια πάντα χώρα, ενώπιον των δικαστηρίων στην περιφέρεια του οποίου είναι ή ήταν εγκατεστημένη η επιχείρηση που τον προσέλαβε.»

13 Το άρθρο 21 του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

Παρέκκλιση από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος είναι δυνατή μόνο με συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας:

- 1) η οποία είναι μεταγενέστερη από τη γένεση της διαφοράς, ή
- 2) η οποία επιτρέπει στον εργαζόμενο να προσφύγει σε άλλα δικαστήρια εκτός από αυτά που προβλέπονται στο παρόν τμήμα.»

Το γερμανικό δίκαιο

14 Το άρθρο 25 του Θεμελιώδους Νόμου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland) ορίζει τα εξής:

«Οι γενικές αρχές του δημοσίου διεθνούς δικαίου αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του ομοσπονδιακού δικαίου. Υπερισχύουν των νόμων και γεννούν άμεσα δικαιώματα και υποχρεώσεις για όσους κατοικούν στο ομοσπονδιακό έδαφος.»

15 Το άρθρο 18 του νόμου για την οργάνωση των δικαστηρίων (Gerichtsverfassungsgesetz), όπως δημοσιεύθηκε στις 9 Μαΐου 1975, ορίζει τα κατωτέρω:

«Τα μέλη των διπλωματικών αποστολών οι οποίες είναι εγκατεστημένες εντός του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του παρόντος νόμου, τα μέλη των οικογενειών τους και οι ιδιωτικοί οικιακοί βοηθοί τους δεν υπάγονται στη διεθνή δικαιοδοσία των γερμανικών δικαστηρίων, δυνάμει της Σύμβασης της Βιέννης για τις διπλωματικές σχέσεις, της 18ης Απριλίου 1961 [...].»

16 Το άρθρο 20 του νόμου για την οργάνωση των δικαστηρίων έχει ως εξής:

«1. Στη διεθνή δικαιοδοσία των γερμανικών δικαστηρίων δεν υπάγονται επίσης οι εκπρόσωποι άλλων κρατών και η συνοδεία τους κατά την παραμονή τους, με την ιδιότητα των επισήμων προσκεκλημένων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εντός του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του παρόντος νόμου.

2. Επίσης, δεν υπάγονται στη διεθνή δικαιοδοσία των γερμανικών δικαστηρίων και άλλα πρόσωπα, πλέον των αναφερομένων στην παράγραφο 1 και στα άρθρα 18 και 19, εφόσον απολαύουν του προνομίου της ετεροδικίας δυνάμει των γενικών αρχών του δημοσίου διεθνούς δικαίου, συμβάσεων διεθνούς δικαίου ή άλλων διατάξεων.»

17 Το άρθρο 38 του γερμανικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Zivilprozessordnung), όπως δημοσιεύθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2005, το οποίο τιτλοφορείται «Επιτρεπόμενες ρήτρες παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα ακόλουθα:

«Είναι περαιτέρω δυνατόν να συμφωνηθεί ότι ένα πρωτοβάθμιο δικαστήριο καθίσταται αρμόδιο, εφόσον δεν υφίσταται γενική δωσιδικία ενός τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη στην ημεδαπή. Η συμφωνία πρέπει να συναφθεί εγγράφως ή, εάν συνάφθηκε προφορικά, να επιβεβαιωθεί εγγράφως [...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

18 Ο A. Mahamdia, αλγερινής και γερμανικής ιθαγένειας, είναι κάτοικος Γερμανίας. Στις 2 Σεπτεμβρίου 2002 συνήψε με το Υπουργείο Εξωτερικών της Λαϊκής Δημοκρατίας της Αλγερίας σύμβαση ιδιωτικού δικαίου, διάρκειας ενός έτους με δυνατότητα ανανέωσης, η οποία είχε ως αντικείμενο την εκτέλεση καθηκόντων οδηγού της πρεσβείας του εν λόγω κράτους στο Βερολίνο.

19 Στη σύμβαση αυτή, η οποία συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα, περιλαμβάνεται ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας, η οποία έχει ως εξής:

«VI. Επίλυση διαφορών

Σε περίπτωση διχογνωμίας ή διαφοράς ανακύπτουσας από την παρούσα σύμβαση, αποκλειστική αρμοδιότητα να αποφανθούν συναφώς έχουν τα αλγερινά δικαστήρια.»

20 Από την αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως καθίσταται σαφές ότι, στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων του, ο A. Mahamdia εκτελούσε χρέη οδηγού των επισκεπτών και συνεργατών της πρεσβείας καθώς και, προσωρινά, του ίδιου του Πρέσβη. Όφειλε, περαιτέρω, να προωθεί την αλληλογραφία της πρεσβείας στις γερμανικές αρχές και το ταχυδρομείο. Με την παραλαβή ή περαιτέρω διακίνηση του διπλωματικού σάκου ήταν επιφορτισμένος έτερος συνεργάτης της πρεσβείας, για τον οποίο επίσης εκτελούσε χρέη οδηγού ο A. Mahamdia. Αντιθέτως, όπως επίσης προκύπτει από την αίτηση αυτή, οι διάδικοι της κύριας δίκης διαφωνούν ως προς το ζήτημα αν ο A. Mahamdia παρείχε και υπηρεσίες διερμηνείας.

21 Στις 9 Αυγούστου 2007, ο A. Mahamdia άσκησε αγωγή κατά της Λαϊκής Δημοκρατίας της Αλγερίας ενώπιον του Arbeitsgericht Berlin, ζητώντας να του καταβληθούν δεδουλευμένες αποδοχές για υπερωριακή εργασία που ισχυρίστηκε ότι παρέσχε κατά τη διάρκεια των ετών 2005 έως 2007.

22 Στις 29 Αυγούστου 2007, με επιστολή του αναπληρωτή Πρέσβη, ο A. Mahamdia απολύθηκε με ισχύ από 30 Σεπτεμβρίου 2007.

- 23 Κατόπιν τούτου, ο A. Mahamdia, εκκαλών της κύριας δίκης, άσκησε παρεμπόμπουσα αγωγή ενώπιον του Arbeitsgericht Berlin, με την οποία, αφενός, αμφισβήτησε τη νομιμότητα της καταγγελίας της σύμβασής του και, αφετέρου, ζήτησε να του καταβληθεί η αποζημίωση λόγω μη τήρησης του χρόνου προειδοποίησης καθώς και να συνεχίσει να απασχολείται προσωρινά μέχρι την επίλυση της διαφοράς.
- 24 Στο πλαίσιο της διαδικασίας σχετικά με την απόλυση, η Λαϊκή Δημοκρατία της Αλγερίας υπέβαλε ένσταση ελλείψεως δικαιοδοσίας των γερμανικών δικαστηρίων, επικαλούμενη τόσο τους διεθνείς κανόνες για την ετεροδικία όσο και τη ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας που περιλαμβανόταν στη σύμβαση εργασίας.
- 25 Με απόφαση της 2ας Ιουλίου 2008, το Arbeitsgericht Berlin δέχτηκε την ένσταση αυτή, απορρίπτοντας ως εκ τούτου την αγωγή του A. Mahamdia. Το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι, κατά τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, τα κράτη απολαύουν του προνομίου της ετεροδικίας κατά την άσκηση της κυριαρχικής εξουσίας τους καθώς και ότι οι δραστηριότητες του εκκαλούντος της κύριας δίκης, που συνδέονταν λειτουργικά με τις διπλωματικές δραστηριότητες της πρεσβείας, εκφεύγουν της δικαιοδοσίας των γερμανικών δικαστηρίων.
- 26 Ο εκκαλών της κύριας δίκης άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg, το οποίο, με απόφαση που εξέδωσε στις 14 Ιανουαρίου 2009, εξαφάνισε εν μέρει την απόφαση του Arbeitsgericht Berlin.
- 27 Το εφετείο επισήμανε ότι, δεδομένου ότι ο εκκαλών είναι οδηγός της πρεσβείας, οι δραστηριότητές του δεν εμπίπτουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας του εφεσίβλητου κράτους, αλλά συνιστούν παρεπόμενη δραστηριότητα σε σχέση με την άσκηση κυριαρχίας του κράτους αυτού. Επομένως, η Λαϊκή Δημοκρατία της Αλγερίας δεν απολαύει, εν προκειμένω, του προνομίου της ετεροδικίας. Εκτός αυτού, το εφετείο διαπίστωσε ότι τα γερμανικά δικαστήρια έχουν αρμοδιότητα να αποφανθούν επί της συγκεκριμένης διαφοράς, καθόσον η πρεσβεία αποτελεί «εγκατάσταση», κατά την έννοια του άρθρου 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001. Ως εκ τούτου, έπρεπε να εφαρμοστούν οι κανόνες του άρθρου 19 του κανονισμού αυτού. Συναφώς, το Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg υπογράμμισε ότι, μολονότι αληθεύει ότι η «εγκατάσταση» αποτελεί υπό κανονικές συνθήκες τόπο όπου αναπτύσσονται εμπορικές δραστηριότητες, το άρθρο 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001 δύναται να εφαρμοστεί σε πρεσβεία δεδομένου, αφενός, ότι ο κανονισμός αυτός δεν περιλαμβάνει διάταξη δυνάμει της οποίας να εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του οι διπλωματικές αντιπροσωπείες των κρατών και, αφετέρου, ότι οι πρεσβείες διαθέτουν δική τους διεύθυνση που προβαίνει αυτοτελώς στη σύναψη συμβάσεων, περιλαμβανομένων και των συμβάσεων αστικού δικαίου όπως είναι η σύμβαση εργασίας.
- 28 Το Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg άφησε ανεφάρμοστη και τη ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας που περιεχόταν στην επίμαχη σύμβαση εργασίας. Το δικαστήριο έκρινε ότι η ρήτρα αυτή δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 21 του κανονισμού 44/2001, κατά το μέτρο που συνομολογήθηκε μετά τη γένεση της διαφοράς και που παραπέμπει τον εργαζόμενο αποκλειστικά ενώπιον των αλγερινών δικαστηρίων.
- 29 Η Λαϊκή Δημοκρατία της Αλγερίας άσκησε αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Bundesarbeitsgericht, στηριζόμενη τόσο στο προνόμιο της ετεροδικίας το οποίο θεωρούσε ότι πρέπει να της χορηγηθεί όσο και στην επίμαχη ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας.
- 30 Με απόφαση που εξέδωσε την 1η Ιουλίου 2010, το Bundesarbeitsgericht αναίρεσε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg. Το Bundesarbeitsgericht, μεταξύ άλλων, διέταξε το αιτούν δικαστήριο να προβεί, βάσει των προσκομισθέντων αποδεικτικών στοιχείων, στον χαρακτηρισμό των δραστηριοτήτων του εκκαλούντος της κύριας δίκης, ιδιαίτερα των σχετικών με τα καθήκοντα του διερμηνέα, προκειμένου να καθορίσει αν οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να χαρακτηριστούν ως πράξεις άσκησης κυριαρχικής εξουσίας του εφεσίβλητου της κύριας δίκης. Επιπλέον, σε περίπτωση που από την

αποδεικτική διαδικασία θα προέκυπτε ότι το εν λόγω κράτος δεν απολαύει του προνομίου της ετεροδικίας, το Bundesarbeitsgericht διέταξε το Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg να προσδιορίσει το δικαστήριο που έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί επί της διαφοράς της κύριας δίκης λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το άρθρο 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001 καθώς και το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την ετεροδικία των κρατών, η οποία καταρτίστηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης και κατατέθηκε προς υπογραφή από τα κράτη μέλη στη Βασιλεία (Ελβετία) στις 16 Μαΐου 1972.

- 31 Όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο στην επίμαχη σύμβαση της κύριας δίκης, το Bundesarbeitsgericht αποφάνθηκε ότι απόκειται στο εφετείο να διερευνήσει κατά πόσον, ελλείψει ρητής επιλογής των μερών, σιωπηρή τους βούληση ήταν να οριστεί το αλγερινό δίκαιο ως δίκαιο που διέπει τη σύμβαση. Κατά το δικαστήριο αυτό, χρήσιμες ενδείξεις συναφώς θα μπορούσαν να αποτελέσουν στοιχεία όπως η γλώσσα στην οποία έχει συνταχθεί η σύμβαση, η καταγωγή του εκκαλούντος ή η φύση των δραστηριοτήτων του.
- 32 Με την αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, το Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg κρίνει ότι, κατά το άρθρο 25 του Θεμελιώδους Νόμου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, τα κράτη δύνανται να επικαλούνται το προνόμιο της ετεροδικίας μόνο στο πλαίσιο διαφορών σχετικών με την άσκηση κρατικής κυριαρχίας. Σύμφωνα όμως με τη νομολογία του Bundesarbeitsgericht, οι εργατικές διαφορές μεταξύ υπαλλήλων πρεσβειών και του οικείου κράτους υπάγονται στη διεθνή δικαιοδοσία των γερμανικών δικαστηρίων, υπό τον όρο ότι ο εργαζόμενος δεν έχει εκτελέσει για το κράτος που τον απασχολεί καθήκοντα εμπύκτοντα στην άσκηση δημόσιας εξουσίας του κράτους αυτού.
- 33 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο «τεκμαίρει» ότι ο A. Mahamdia δεν άσκησε δημόσια εξουσία, καθόσον η Λαϊκή Δημοκρατία της Αλγερίας δεν απέδειξε τη συμμετοχή του σε τέτοιες δραστηριότητες.
- 34 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η διεθνής δικαιοδοσία των γερμανικών δικαστηρίων προκύπτει από τα άρθρα 18 και 19 του κανονισμού 44/2001 αλλά ότι, για την εφαρμογή των άρθρων αυτών, πρέπει να καθοριστεί αν μια πρεσβεία συνιστά «υποκατάστημα, πρακτορείο ή οποιαδήποτε άλλη εγκατάσταση», κατά την έννοια του άρθρου 18, παράγραφος 2 του κανονισμού αυτού. Συγκεκριμένα, μόνο στην περίπτωση αυτή μπορεί η Λαϊκή Δημοκρατία της Αλγερίας να θεωρηθεί εργοδότης που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος.
- 35 Επιπλέον, στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 21, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001, η ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας που περιλαμβάνεται στην επίμαχη σύμβαση της κύριας δίκης δεν μπορεί καταρχήν να εφαρμοστεί για να αποκλειστεί η διεθνής δικαιοδοσία των γερμανικών δικαστηρίων.
- 36 Βάσει των ανωτέρω εκτιμήσεων, το Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση έκδοσης προδικαστικής αποφάσεως με τα ακόλουθα ερωτήματα:
- «1) Αποτελεί η ευρισκόμενη σε κράτος μέλος πρεσβεία κράτους, το οποίο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001, “υποκατάστημα, πρακτορείο ή άλλη εγκατάσταση”, κατά την έννοια του άρθρου 18, παράγραφος 2, του κανονισμού [αυτού];
- 2) Σε περίπτωση που το Δικαστήριο απαντήσει καταφατικά στο πρώτο ερώτημα: Δύναται μια ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας που συνάφθηκε πριν τη γένεση της διαφοράς να θεμελιώσει τη διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου ευρισκομένου εκτός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 44/2001, στην περίπτωση που η ρήτρα αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα να υποχωρεί η διεθνής δικαιοδοσία που θεμελιώνεται στα άρθρα 18 και 19 του κανονισμού 44/2001;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 37 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι μια πρεσβεία συνιστά «εγκατάσταση» κατά την έννοια της διάταξης αυτής και αν, κατά συνέπεια, ο εν λόγω κανονισμός έχει εφαρμογή για τον καθορισμό του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί αγωγής ασκούμενης κατά τρίτου κράτους από υπάλληλο πρεσβείας του κράτους αυτού ευρισκόμενης στο έδαφος κράτους μέλους.
- 38 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι ο κανονισμός 44/2001, που θεσπίζει τους κανόνες προσδιορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων των κρατών μελών, εφαρμόζεται σε όλες τις αστικές και εμπορικές διαφορές, εξαιρουμένων ορισμένων διαφορών ρητώς απαριθμούμενων στον ίδιο κανονισμό. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 10 της παρούσας απόφασης, το τμήμα 5 του κεφαλαίου II του κανονισμού αυτού, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα του 18 έως 21, θεσπίζει τους κανόνες που αφορούν τη διεθνή δικαιοδοσία σε ατομικές συμβάσεις εργασίας.
- 39 Όσον αφορά το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001, από τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη του καθώς και από τη γνώμη 1/03, της 7ης Φεβρουαρίου 2006 (Συλλογή 2006, σ. I-1145, σκέψη 143), προκύπτει ότι ο κανονισμός αυτός αποβλέπει στην ενοποίηση των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας των κρατών τόσο ως προς τις εσωτερικές της Ένωσης διαφορές όσο και ως προς εκείνες που ενέχουν στοιχείο αλλοδαπότητας, με σκοπό την εξάλειψη των εμποδίων στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς τα οποία ενδέχεται να ανακύψουν από τις αποκλίσεις των εθνικών νομοθεσιών στον τομέα αυτό.
- 40 Συγκεκριμένα, ο κανονισμός 44/2001, και ειδικότερα το κεφάλαιό του II στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 18, περιλαμβάνει ένα σύνολο κανόνων που απαρτίζουν ένα σύστημα χαρακτηριζόμενο από πληρότητα και που εφαρμόζονται όχι μόνο στις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών, αλλά και στις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών και τρίτων κρατών (βλ. προπαρατεθείσα γνώμη 1/03, σημείο 144).
- 41 Ειδικότερα, το άρθρο 18, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει ότι, όταν εργαζόμενος συνάπτει ατομική σύμβαση εργασίας με εργοδότη ο οποίος έχει την κατοικία του εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά διαθέτει σε κράτος μέλος υποκατάστημα, πρακτορείο ή οποιαδήποτε άλλη εγκατάσταση, τότε ο εργοδότης αυτός πρέπει να θεωρείται ότι, όσον αφορά τον καθορισμό του αρμόδιου δικαστηρίου, έχει την κατοικία του σ' αυτό το κράτος μέλος.
- 42 Προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του κανονισμού αυτού και, ειδικότερα, του εν λόγω άρθρου 18, οι νομικές έννοιες που περιλαμβάνονται στο άρθρο αυτό πρέπει να ερμηνεύονται αυτοτελώς και, επομένως, ομοιομόρφως στο σύνολο των κρατών (βλ., συναφώς, όσον αφορά την ερμηνεία της Σύμβασης των Βρυξελλών, μεταξύ άλλων, απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 1978, 33/78, *Somafer*, Συλλογή τόμος 1978, σ. 653, σκέψη 8).
- 43 Πιο συγκεκριμένα, για να προσδιοριστούν τα χαρακτηριστικά των εννοιών «υποκατάστημα», «πρακτορείο» και «κάθε άλλη εγκατάσταση» του άρθρου 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, ελλείψει ενδεικτικών στοιχείων στο κείμενο του κανονισμού, ο σκοπός της διάταξης αυτής.
- 44 Για τις διαφορές που αφορούν ατομικές συμβάσεις εργασίας, το τμήμα 5 του κεφαλαίου II του κανονισμού 44/2001 θεσπίζει σειρά κανόνων οι οποίοι, όπως προκύπτει από τη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού, αποβλέπουν στην προστασία του ασθενέστερου

συμβαλλομένου με ευνοϊκότερους για τα συμφέροντά του κανόνες δικαιοδοσίας (βλ., συναφώς, απόφαση της 22ας Μαΐου 2008, C-462/06, Glaxosmithkline και Laboratoires Glaxosmithkline, Συλλογή 2008, σ. I-3965, σκέψη 17).

- 45 Οι κανόνες αυτοί παρέχουν στον εργαζόμενο τη δυνατότητα, μεταξύ άλλων, να ενάγει τον εργοδότη του ενώπιον του δικαστηρίου η έδρα του οποίου θεωρεί ότι βρίσκεται εγγύτερα προς το κέντρο των συμφερόντων του, αναγνωρίζοντάς του την ευχέρεια να προσφεύγει ενώπιον δικαστηρίου του κράτους κατοικίας του ή του κράτους στο οποίο ασκεί συνήθως την επαγγελματική του δραστηριότητα, ή ακόμα του κράτους όπου βρίσκεται η εγκατάσταση του εργοδότη. Οι διατάξεις του τμήματος αυτού περιορίζουν επίσης τη δυνατότητα επιλογής του αρμόδιου δικαστηρίου από τον εργοδότη που ενάγει τον εργαζόμενο καθώς και τη δυνατότητα παρέκκλισης από τους κανόνες δικαιοδοσίας που θεσπίζει ο κανονισμός.
- 46 Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τους κανόνες δικαιοδοσίας που αφορούν τις συμβάσεις εργασίας και οι οποίοι περιλαμβάνονται στη Σύμβαση των Βρυξελλών (βλ. αποφάσεις της 26ης Μαΐου 1982, 133/81, Ivenel, Συλλογή 1982, σ. 1891, σκέψη 14, της 13ης Ιουλίου 1993, C-125/92, Mulox IBC, Συλλογή 1993, σ. I-4075, σκέψη 18, της 9ης Ιανουαρίου 1997, C-383/95, Rutten, Συλλογή 1997, σ. I-57, σκέψη 22, και της 10ης Απριλίου 2003, C-437/00, Pugliese, Συλλογή 2003, σ. I-3573, σκέψη 18), οι διατάξεις του τμήματος II του κανονισμού 44/2001 πρέπει να ερμηνεύονται με βάση τη μέριμνα να διασφαλιστεί η κατάλληλη προστασία στον εργαζόμενο, που αποτελεί το ασθενέστερο συμβαλλόμενο μέρος.
- 47 Επιπλέον, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνέχεια μεταξύ του κανονισμού αυτού και της Σύμβασης των Βρυξελλών, οι έννοιες «υποκατάστημα», «πρακτορείο» και «κάθε άλλη εγκατάσταση» που περιέχονται στον κανονισμό αυτό πρέπει να ερμηνεύονται με γνώμονα τα κριτήρια που έχει καθορίσει το Δικαστήριο με τη νομολογία του σχετικά με το άρθρο 5, σημείο 5, της εν λόγω Σύμβασης των Βρυξελλών, η οποία περιλαμβάνει τις ίδιες έννοιες και θεσπίζει κανόνες ειδικής δικαιοδοσίας όσον αφορά τις διαφορές σχετικά με την εκμετάλλευση δευτερεύουσας εγκατάστασης μιας επιχείρησης. Άλλωστε, η διάταξη αυτή επαναλαμβάνεται αυτολεξεί στο άρθρο 5, σημείο 5, του κανονισμού 44/2001.
- 48 Στο πλαίσιο της ερμηνείας των εννοιών «υποκατάστημα», «πρακτορείο» και «κάθε άλλη εγκατάσταση», το Δικαστήριο έχει καθιερώσει δύο κριτήρια βάσει των οποίων καθορίζεται αν μια αγωγή σχετική με την εκμετάλλευση μιας από τις ανωτέρω κατηγορίες εγκαταστάσεων παρουσιάζει συνάφεια με κράτος μέλος. Πρώτον, η έννοια του υποκαταστήματος, του πρακτορείου ή κάθε άλλης εγκατάστασης προϋποθέτει ένα κέντρο επιχειρήσεων που εκδηλώνεται με διαρκή τρόπο προς τα έξω ως προέκταση της μητρικής επιχείρησης. Το κέντρο αυτό πρέπει να διαθέτει διεύθυνση και να είναι υλικά εξοπλισμένο ώστε να μπορεί να διαπραγματεύεται υποθέσεις με τρίτους, οι οποίοι δεν απαιτείται να αποστρέφονται απευθείας στη μητρική εταιρία (βλ. απόφαση της 18ης Μαρτίου 1981, 139/80, Blanckaert & Willems, Συλλογή 1981, σ. I-819, σκέψη 11). Δεύτερον, η διαφορά πρέπει να αφορά είτε πράξεις σχετικές με την εκμετάλλευση αυτών των οικονομικών οντοτήτων είτε υποχρεώσεις που ανέλαβαν οι οντότητες αυτές για λογαριασμό της μητρικής εταιρίας, εφόσον οι εν λόγω υποχρεώσεις πρέπει να εκπληρωθούν στο έδαφος του κράτους όπου είναι εγκατεστημένες οι οικείες οντότητες (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Somafer, σκέψη 13).
- 49 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, υπενθυμίζεται προκαταρκτικώς ότι τα καθήκοντα της πρεσβείας, όπως προκύπτει από το άρθρο 3 της Σύμβασης της Βιέννης για τις διπλωματικές σχέσεις, συνίστανται ουσιαστικά στο να εκπροσωπεί το διαπιστευόν κράτος, να προστατεύει τα συμφέροντα του διαπιστευόντος κράτους καθώς και να προωθή τις σχέσεις μεταξύ του διαπιστευόντος κράτους και του κράτους διαπίστευσης. Στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων αυτών, η πρεσβεία, όπως οποιαδήποτε άλλη δημόσια αρχή, μπορεί να ενεργεί *iure gestionis* και να αποκτά ενοχικά δικαιώματα και να αναλαμβάνει υποχρεώσεις, ιδιαίτερα μέσω της σύναψης ιδιωτικών συμβάσεων. Τούτο ισχύει όταν η πρεσβεία συνάπτει συμβάσεις εργασίας με πρόσωπα που δεν εκτελούν καθήκοντα εμπύκοντα στην άσκηση δημόσιας εξουσίας.

- 50 Όσον αφορά το πρώτο κριτήριο που μνημονεύεται στη σκέψη 48 της παρούσας αποφάσεως, επισημαίνεται ότι μια πρεσβεία μπορεί να εξομοιωθεί προς κέντρο επιχειρήσεων που εκδηλώνεται με διαρκή τρόπο προς τα έξω ενώ συμβάλλει στον προσδιορισμό της ταυτότητας καθώς και στην εκπροσώπηση του κράτους του οποίου συνιστά κρατική αρχή.
- 51 Ως προς το δεύτερο κριτήριο που αναφέρει η εν λόγω σκέψη 48, είναι πρόδηλο ότι το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, δηλαδή μια αμφισβήτηση στον τομέα των εργασιακών σχέσεων, παρουσιάζει επαρκή σύνδεσμο με τη λειτουργία της εν λόγω πρεσβείας όσον αφορά τη διαχείριση του προσωπικού της.
- 52 Επομένως, όσον αφορά συμβάσεις εργασίας συναπτόμενες από πρεσβεία για λογαριασμό του κράτους, η εν λόγω πρεσβεία συνιστά «εγκατάσταση» κατά την έννοια του άρθρου 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001, όταν τα καθήκοντα των εργαζομένων με τους οποίους συνάφθηκαν οι οικείες συμβάσεις συνδέονται με τη δραστηριότητα διαχείρισης που ασκεί η πρεσβεία εντός του κράτους διαπίστευσης.
- 53 Ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων καθώς και με τις παρατηρήσεις που κατέθεσε στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, η Λαϊκή Δημοκρατία της Αλγερίας υποστήριξε ότι η απονομή αρμοδιότητας στα δικαστήρια του κράτους διαπίστευσης όπου είναι εγκατεστημένη μια πρεσβεία συνεπάγεται παραβίαση των κανόνων του διεθνούς εθιμικού δικαίου σχετικά με την ετεροδικία των κρατών καθώς και ότι, λαμβανομένων υπόψη των κανόνων αυτών, ο κανονισμός 44/2001 και ειδικότερα το άρθρο του 18 δεν έχουν εφαρμογή σε διαφορά όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη.
- 54 Συναφώς, επισημαίνεται ότι οι γενικώς αναγνωρισμένες αρχές του διεθνούς δικαίου στον τομέα της ετεροδικίας των κρατών αποκλείουν τη δυνατότητα να εναχθεί ένα κράτος ενώπιον των δικαστηρίων άλλου κράτους σε διαφορά όπως αυτή της κύριας δίκης. Το εν λόγω προνόμιο της ετεροδικίας των κρατών καθιερώνεται από το διεθνές δίκαιο και στηρίζεται στην αρχή «*par in parem non habet imperium*», κατά την οποία ένα κράτος δεν μπορεί να υπάγεται στη δικαιοδοσία άλλου κράτους.
- 55 Εντούτοις, όπως επισημαίνει και ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 17 έως 23 των προτάσεών του, κατά την τρέχουσα διεθνή πρακτική, το προνόμιο της ετεροδικίας δεν έχει απόλυτη αξία, αλλά αναγνωρίζεται γενικώς όταν η διαφορά αφορά πράξεις εθνικής κυριαρχίας τελούμενες *iure imperii*. Αντιθέτως, η ετεροδικία αποκλείεται όταν η δικαστική προσφυγή αφορά πράξεις τελούμενες *iure gestionis*, οι οποίες δεν εμπίπτουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας.
- 56 Επομένως, υπό το πρίσμα του περιεχομένου της εν λόγω αρχής του διεθνούς εθιμικού δικαίου σχετικά με την ετεροδικία των κρατών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν παραβιάζει την αρχή αυτή η εφαρμογή του κανονισμού 44/2001 σε διαφορά, όπως αυτή της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας ένας εργαζόμενος ζητεί την καταβολή αποζημίωσης αμφισβητώντας την εγκυρότητα της καταγγελίας της σύμβασης την οποία συνήψε με ορισμένο κράτος, όταν το επιληφθέν δικαστήριο διαπιστώνει ότι τα καθήκοντα που εκτέλεσε ο οικείος εργαζόμενος δεν εμπίπτουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας ή όταν δεν υφίσταται κίνδυνος η σχετική αγωγή να θίξει τα συμφέροντα του ενδιαφερομένου κράτους στον τομέα της ασφάλειας. Βάσει της διαπίστωσης αυτής, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται διαφοράς όπως αυτή της κύριας δίκης δύναται επίσης να κρίνει ότι η διαφορά αυτή εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001.
- 57 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα είναι ότι το άρθρο 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι μια πρεσβεία τρίτου κράτους ευρισκόμενη στο έδαφος κράτους μέλους συνιστά «εγκατάσταση», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, στο πλαίσιο διαφοράς σχετικής με σύμβαση εργασίας συναφθείσα από την πρεσβεία για λογαριασμό του διαπιστευόντος κράτους, όταν τα καθήκοντα που εκτελεί ο εργαζόμενος δεν εμπίπτουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας. Στο επιληφθέν εθνικό δικαστήριο απόκειται να προσδιορίσει την ακριβή φύση των καθηκόντων που εκτελεί ο εργαζόμενος.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 58 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 21, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι μια συμφωνία παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας συναπτόμενη μετά τη γένεση της διαφοράς εμπίπτει στη διάταξη αυτή όταν η εν λόγω συμφωνία αναγνωρίζει την αποκλειστική δικαιοδοσία δικαστηρίου ευρισκομένου εκτός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού αυτού, αποκλείοντας τη στηριζόμενη στους ειδικούς κανόνες των άρθρων 18 και 19 του ίδιου κανονισμού δικαιοδοσία.
- 59 Η Λαϊκή Δημοκρατία της Αλγερίας θεωρεί ότι το εν λόγω άρθρο 21 δεν απαγορεύει στα συμβαλλόμενα μέρη να περιλαμβάνουν σε σύμβαση εργασίας ρήτρα με την οποία απονέμουν στο δικαστήριο τρίτου κράτους τη δικαιοδοσία να αποφαινεται επί διαφορών που ανακύπτουν από τη σύμβαση αυτή. Εν προκειμένω, η επιλογή αυτή δεν συνεπάγεται κανένα μειονέκτημα για τον εργαζόμενο ενώ εκφράζει τη βούληση των συμβαλλομένων μερών να υπαγάγουν τη σύμβασή τους στο δίκαιο του εν λόγω τρίτου κράτους.
- 60 Όπως προκύπτει από τη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 44/2001, σκοπός των ειδικών αυτών κανόνων του τμήματος 5 του κεφαλαίου II είναι να εξασφαλίσει την κατάλληλη προστασία του εργαζομένου. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου που υπομνήσθηκε με τη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως, ο σκοπός αυτός πρέπει να συνεκτιμάται κατά την ερμηνεία των εν λόγω κανόνων.
- 61 Το άρθρο 21 του κανονισμού 44/2001 περιορίζει τη δυνατότητα των συμβαλλόμενων σε σύμβαση εργασίας να συνάπτουν συμφωνία παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας. Μια τέτοια συμφωνία πρέπει να έχει συναφθεί μετά τη γένεση της διαφοράς ή, αν είναι προγενέστερη αυτής, να παρέχει στον εργαζόμενο τη δυνατότητα να προσφύγει σε άλλα δικαστήρια εκτός από αυτά στα οποία απονέμουν δικαιοδοσία οι εν λόγω κανόνες.
- 62 Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού του άρθρου 21 του κανονισμού 44/2001, η τελευταία αυτή προϋπόθεση, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 58 και 59 των προτάσεών του, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μια τέτοια συμφωνία, συναφθείσα πριν τη γένεση της διαφοράς, πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τα δικαστήρια που ορίζει ως αρμόδια να αποφανθούν επί αγωγής ασκούμενης από εργαζόμενο να προστίθενται στα δικαστήρια που είναι αρμόδια κατ' εφαρμογή των άρθρων 18 και 19 του κανονισμού 44/2001. Ως εκ τούτου, η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν συνεπάγεται τον αποκλεισμό της δικαιοδοσίας των τελευταίων αυτών δικαστηρίων, αλλά τη διεύρυνση των δυνατοτήτων επιλογής του εργαζομένου μεταξύ περισσοτέρων αρμοδίων δικαστηρίων.
- 63 Επιπλέον, από το γράμμα του προαναφερθέντος άρθρου 21 του κανονισμού 44/2001 προκύπτει ότι οι συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας μπορούν να «επιτρέπουν» στον εργαζόμενο να προσφύγει σε άλλα δικαστήρια εκτός από αυτά που προβλέπονται στα άρθρα του 18 και 19. Επομένως, η διάταξη αυτή δεν μπορεί να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι μια ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας μπορεί να έχει αποκλειστική εφαρμογή, απαγορεύοντας κατά συνέπεια στον εργαζόμενο να προσφύγει στα δικαστήρια που καθίστανται αρμόδια δυνάμει των άρθρων 18 και 19.
- 64 Συγκεκριμένα, ο σκοπός προστασίας του εργαζομένου, ως ασθενέστερου συμβαλλομένου, σκοπός που υπομνήσθηκε με τις σκέψεις 44 και 46 της παρούσας αποφάσεως, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί αν τα αρμόδια δικαστήρια που προβλέπουν ακριβώς προς εξασφάλιση του σκοπού αυτού τα εν λόγω άρθρα 18 και 19 μπορούν να αποκλειστούν από ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας η οποία συνομολογήθηκε πριν τη γένεση της διαφοράς.
- 65 Εκτός αυτού, ούτε από το περιεχόμενο αλλά ούτε και από τον σκοπό του άρθρου 21 του κανονισμού 44/2001 προκύπτει ότι μια τέτοια συμφωνία δεν μπορεί να απονέμει τη δικαιοδοσία στα δικαστήρια τρίτου κράτους, υπό τον όρο ότι δεν αποκλείει τη δικαιοδοσία που θεμελιώνεται στα άρθρα του κανονισμού.

66 Από τις ανωτέρω εκτιμήσεις προκύπτει ότι η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο δεύτερο ερώτημα είναι ότι το άρθρο 21, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι μια συμφωνία παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας, συναφθείσα πριν τη γένεση συγκεκριμένης διαφοράς, εμπίπτει στη διάταξη αυτή στο μέτρο που παρέχει στον εργαζόμενο τη δυνατότητα να προσφύγει, πέραν των δικαστηρίων που έχουν υπό κανονικές συνθήκες δικαιοδοσία κατ' εφαρμογή των ειδικών κανόνων των άρθρων 18 και 19 του κανονισμού αυτού, και σε άλλα δικαστήρια, περιλαμβανομένων, ενδεχομένως, και δικαστηρίων που έχουν την έδρα τους εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επί των δικαστικών εξόδων

67 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόδισης που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 18, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, έχει την έννοια ότι μια πρεσβεία τρίτου κράτους ευρισκόμενη στο έδαφος κράτους μέλους συνιστά «εγκατάσταση» κατά την έννοια της διάταξης αυτής, στο πλαίσιο διαφοράς σχετικής με σύμβαση εργασίας συναφθείσα από την πρεσβεία για λογαριασμό του διαπιστευόμενου κράτους, όταν τα καθήκοντα που εκτελεί ο εργαζόμενος δεν εμπίπτουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας. Στο επιληφθέν εθνικό δικαστήριο απόκειται να προσδιορίσει την ακριβή φύση των καθηκόντων που εκτελεί ο εργαζόμενος.
- 2) Το άρθρο 21, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι μια συμφωνία παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας, συναφθείσα πριν τη γένεση συγκεκριμένης διαφοράς, εμπίπτει στη διάταξη αυτή στο μέτρο που παρέχει στον εργαζόμενο τη δυνατότητα να προσφύγει, πέραν των δικαστηρίων που έχουν υπό κανονικές συνθήκες δικαιοδοσία κατ' εφαρμογή των ειδικών κανόνων των άρθρων 18 και 19 του κανονισμού αυτού, και σε άλλα δικαστήρια, περιλαμβανομένων, ενδεχομένως, και δικαστηρίων που έχουν την έδρα τους εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(υπογραφές)